

ΑΡΜΟΝΙΑ

Σημειώσεις: Α. Νάστος

Η τετράφωνη μικτή χορωδία αποτελείται από τέσσερις φωνές, δύο γυναικείες (σοπράνο-άλτο) και δύο ανδρικές (τενόρος-μπάσος).

α) Εκτάσεις γυναικείων φωνών

Στην τετράφωνη αρμονία διπλασιάζουμε έναν από τους φθόγγους της τρίφωνης συγχορδίας, συνήθως το θεμέλιο. Ο φθόγγος της συγχορδίας που αποδίδεται από τη soprano, καθορίζει και τη μελωδική θέση της. Άρα η συγχορδία μπορεί να βρίσκεται σε τρεις θέσεις: α) θεμελίου ή 8ης, β) τρίτης και γ) πέμπτης.

Οι αποστάσεις μεταξύ των τριών οξύτερων φωνών καθορίζουν την ευρεία ή κλειστή θέση της (ανεπτυγμένη ή συνεπτυγμένη).

* Τη διασταύρωση των φωνών θα τη χρησιμοποιήσουμε αργότερα κάτω από ορισμένες προϋποθέσεις.

α) θέση 8ης

β) θέση 3ης

I

Κατά τη **σ υ ν ε π τ υ γ μ έ ν η** θέση η απόσταση μεταξύ soprano-tenore είναι ίση ή μικρότερη της οκτάβας.

Κατά την **α ν ε π τ υ γ μ έ ν η** απόσταση μεταξύ των ίδιων φωνών είναι μεγαλύτερη της οκτάβας

*1 Αποφεύγουμε την υπέρβαση της οκτάβας ανάμεσα από soprano-alto και alto-ten. Ο μπάσος επιτρέπεται να απέχει από τον tenόρο ακόμα και δύο οκτάβες (σπάνια).

γ) θέση 5ης
συνεπτ.

I

ΟΙ ΤΡΙΦΩΝΕΣ ΣΥΓΧΟΡΔΙΕΣ ΤΩΝ ΚΥΡΙΩΝ ΒΑΘΜΙΔΩΝ

Οι συγχορδίες των κύριων βαθμίδων περιέχουν όλους τους φθόγγους του μείζονα ή του ελάσσονα τρόπου. Οι θεμέλιοι των συγχορδίων I-IV και I-V απέχουν διάστημα 4ης ή 5ης, γι' αυτό το λόγο έχουν έναν κοινό φθόγγο.

C-dur ή ΝΤΟ μείζονα

IV I V

a-moll ή λα ελάσσονα

iv i V

ΣΥΝΔΕΣΕΙΣ ΚΥΡΙΩΝ ΣΥΓΧΟΡΔΙΩΝ

1) Πλάγια ή αρμονική ονομάζεται η σύνδεση κατά την οποία ο κοινός φθόγγος παραμένει σταθερός στην ίδια φωνή.

Η σύνδεση I-V, V-I ονομάζεται αυθεντική.

I * V I V I V I V I V

* Οι νότες μέσα στις παρενθέσεις είναι οι εναλλακτικές νότες που μπορεί να αποδώσει ο μπάσος.

I V I V I V I V

Η σύνδεση I-IV, IV-I ονομάζεται πλάγια.

Two systems of musical notation illustrating plagal cadences. Each system consists of two staves (treble and bass clef) and five measures. The first system shows the progression I-IV, I-IV, I-IV, I-IV, I-IV. The second system shows the progression I-IV, I-IV, I-IV, I-IV, I-IV. The notes are written in a way that demonstrates the intervallic relationship between the chords.

2) Μελωδική ονομάζεται η σύνδεση κατά την οποία οι τρεις οξύτερες φωνές κινούνται αντίθετα ως προς την κίνηση του μπάσου, χωρίς να κρατάμε τον κοινό φθόγγο. Η αντίθετη αυτή κίνηση υιοθετείται προαιρετικά, όταν ο μπάσος κινείται με διάστημα 4ης.

Three systems of musical notation illustrating melodic cadences. Each system consists of two staves (treble and bass clef) and five measures. The first system shows the progression I-V, I-V, I-V, I-V, I-V. The second system shows the progression I-V, I-V, I-V, I-V, I-V. The third system shows the progression I-IV, I-IV, I-IV, I-IV, I-IV. The notes are written in a way that demonstrates the intervallic relationship between the chords, with the bass line moving in a 4th interval.

I IV I IV I IV

Κατά τη σύνδεση IV-V η μελωδική (αντίθετη κίνηση) είναι υποχρεωτική, για να αποφευχθούν οι 5ες και οι 8ες παράλληλες (αρμονικό σφάλμα). Η σύνδεση V-IV θα χρησιμοποιηθεί αργότερα κάτω από ορισμένες προϋποθέσεις.

IV V IV V IV V IV V

IV V IV V IV V IV V

Οι ευθείες παράλληλες 5ες δεν επιτρέπονται λόγω του σκληρού αποτελέσματος αυτής της κίνησης και της έλλειψης ανεξαρτησίας των φωνών. Οι ευθείες παράλληλες 8ες για την έλλειψη ανεξαρτησίας των φωνών και το άδειο άκουσμά τους.

5ες
8ες

ΕΝΑΡΜΟΝΙΣΗ ΜΕΛΩΔΙΑΣ

1. Η πρώτη και η τελευταία νότα της συγχορδίας εναρμονίζονται κατά κανόνα με I βαθμίδα.
2. Δεν επαναλαμβάνουμε την ίδια συγχορδία από το ασθενές στο ισχυρό του ίδιου ή διαφορετικού μέτρου.
3. Οι φθόγγοι της μελωδίας ερμηνεύονται ως θεμέλιοι, τρίτες και πέμπτες των τριών κύριων συγχορδιών.
4. Δεν συνδέουμε V προς IV βαθμίδα.
5. Προσπαθούμε να χρησιμοποιήσουμε τη μελωδική και την αρμονική σύνδεση ανάλογα με τη περίπτωση.

Ανεπτυγμένη θέση

1 -μ

I V I IV I IV V I

2 -

I IV V I IV V I

Συνεπτυγμένη θέση

3

I V I IV I IV V I

4

i iv V i iv V i

*1 Η συγχορδία της τονικής ιδιαίτερα στο τέλος μπορεί να τοποθετηθεί ελλιπής (χωρίς πέμπτη), για να λυθεί ο προσωγέας που βρίσκεται σε εσωτερική φωνή στην τονική.

*2 Ο προσαγωγέας μπορεί να κατέβει όταν βρίσκεται σε εσωτερική φωνή (ιδίως στην άλτο) εφόσον η σοπράνο παίρνει τη λύση του.

*3 Εξαιρετικά μπορεί να κατέβει όταν βρίσκεται σε εσωτερική φωνή, χωρίς να ισχύει ο παραπάνω κανόνας.

ΑΛΛΑΓΗ ΘΕΣΗΣ ΤΗΣ ΣΥΓΧΟΡΔΙΑΣ

1) Αλλαγή θέσης όλης της συγχορδίας, διατηρώντας τη συνεπτυγμένη ή ανεπτυγμένη της κατάσταση.

Ανοδική πορεία

Καθοδική πορεία

2) Αλλαγή θέσης της συγχορδίας, διατηρώντας στην ίδια θέση τη μεσαία φωνή (άλτο). Στη συγκεκριμένη περίπτωση γίνεται αμοιβαία μετάθεση των φθόγγων της σοπράνο και του τενόρου. Κατά την ανοδική πορεία της σοπράνο η θέση της συγχορδίας από συνεπτυγμένη γίνεται ανεπτυγμένη και κατά την καθοδική το αντίστροφο. Στο 4ο παράδειγμα η σοπράνο ανεβαίνει διάστημα 6ης και ο τενόρος παραμένει σταθερός. Ουσιαστικά η αμοιβαία μετάθεση των φθόγγων λαμβάνει χώρα στις δύο οξύτερες φωνές.

α) Από κλειστή σε ευρεία θέση

β) από ευρεία σε κλειστή

Λυμένα θέματα (επεξεργασία Α. Νάστος)

1

a-moll

i iv i V i iv i iv V

i iv V i iv V i

2

G-dur

I IVV I IV I V I IV_ I IV_ V_ I IV I

ΠΗΔΗΜΑΤΑ ΤΡΙΤΗΣ

Κατά τη σύνδεση δύο συγχορδιών με σχέση τέταρτης ή πέμπτης, μπορεί να έχουμε στη σοπράνο κίνηση με διάστημα 4ης ή 5ης, από την τρίτη της μίας συγχορδίας στην τρίτη της άλλης. Σ' αυτή τη περίπτωση η συγχορδία με το χαμηλότερο φθόγγο είναι σε κλειστή θέση και η άλλη σε ανοιχτή.

Λυμένο θέμα (επεξεργασία Α. Νάστος)

*1 Εξαιρετική λύση του προσαγωγέα

ΠΤΩΣΕΙΣ

Τέλεια ονομάζεται η πτώση στην οποία α) η συγχορδία της τονικής βρίσκεται στο ισχυρό μέρος του μέτρου, β) σε μελωδική θέση θεμελίου και γ) με την προηγούμενη συγχορδία (V ή IV) σε ευθεία κατάσταση.

Ατελής, όταν δεν ισχύει έστω και μία από τις παραπάνω προϋποθέσεις.

Μισή αυθεντική, όταν η πρόταση καταλήγει με συγχορδία δεσπόζουσας.

Μισή πλάγια, όταν η πρόταση καταλήγει με συγχορδία υποδεσπόζουσας (σπανιότερα). με τις δύο παραπάνω πτώσεις τελειώνει συνήθως η πρώτη πρόταση μιας περιόδου.

A. Να εναρμονιστούν οι παρακάτω μελωδίες (σελίδα 5)

9

1 Συνεπτυγμένη

2 Συννεπτυγμένη-ανεπτυγμένη

3 Ανεπτυγμένη

4 Συνεπτυγμένη

B. (Αλλαγή θέσης της συγχορδίας)

1

2

Γ. (Πηδήματα 3ης)

1

2

3

4

Η ΕΝΑΡΜΟΝΙΣΗ ΔΟΣΜΕΝΟΥ ΜΠΑΣΟΥ

Η εναρμόνιση ενός δοσμένου μπάσου δεν παρουσιάζει καμία δυσκολία ως προς την επιλογή της βαθμίδας, γιατί οι συγχορδίες βρίσκονται σε ευθεία κατάσταση. Το κύριο μέλημά μας είναι να δημιουργήσουμε μια ενδιαφέρουσα μελωδική γραμμή στην οξύτερη φωνή. Αυτό θα το πραγματοποιήσουμε χρησιμοποιώντας όλα αυτά που αναφέραμε έως τώρα (την αλλαγή θέσης, τα πηδήματα τρίτης στη μελωδία, το πηδύμα 4ης του μπάσου κτλπ). Ας σχολιάσουμε τις διαφορετικές λύσεις του θέματος που ακολουθεί.

Βάσιμο

α' εκδοχή

I IV V I IV V I IV I IV V I

β' εκδοχή

I IV V I IV V I IV I IV V I

γ' εκδοχή

I IV V I IV V I IV I IV V I

δ' εκδοχή

I IV V I IV V I IV I IV V I

Εισαγωγή στην αρμονία (ευθεία κατάσταση)

1

Exercise 1: Treble clef, 2/4 time signature. The melody consists of four measures: G4 (quarter), A4 (quarter), B4 (quarter), C5 (quarter), followed by a whole note G4 in the fourth measure. The bass line is empty.

2

Exercise 2: Treble clef, 3/4 time signature, key signature of one sharp (F#). The melody consists of four measures: G4 (quarter), A4 (quarter), B4 (quarter), C5 (quarter), followed by a whole note G4 in the fourth measure. The bass line is empty.

3

Exercise 3: Treble clef, 2/4 time signature, key signature of two flats (Bb, Eb). The melody consists of four measures: G4 (quarter), A4 (quarter), Bb4 (quarter), C5 (quarter), followed by a whole note G4 in the fourth measure. The bass line is empty.

4

Exercise 4: Treble clef, common time signature, key signature of two flats (Bb, Eb). The melody consists of four measures: G4 (half), A4 (half), Bb4 (half), C5 (half), followed by a whole note G4 in the fourth measure. The bass line is empty.

5

Exercise 5: Treble clef, 3/4 time signature, key signature of two sharps (F#, C#). The melody consists of four measures: G4 (quarter), A4 (quarter), B4 (quarter), C5 (quarter), followed by a whole note G4 in the fourth measure. The bass line is empty.

2

6

Musical notation for measure 6, featuring a treble and bass staff in 2/4 time with a key signature of two flats. The treble staff contains a melodic line with eighth and quarter notes, while the bass staff is empty.

7

Musical notation for measure 7, featuring a treble and bass staff in common time with a key signature of two flats. The treble staff contains a melodic line with quarter and eighth notes, while the bass staff is empty.

8

Musical notation for measure 8, featuring a treble and bass staff in common time with a key signature of two flats. The treble staff contains a melodic line with quarter and eighth notes, while the bass staff is empty.

9

Musical notation for measure 9, featuring a treble and bass staff in 3/4 time with a key signature of two sharps. The treble staff contains a melodic line with quarter and eighth notes, while the bass staff is empty.

10

Musical notation for measure 10, featuring a treble and bass staff in common time with a key signature of two flats. The treble staff is empty, while the bass staff contains a simple harmonic accompaniment of quarter and half notes.

49

Musical notation for measure 49, featuring a treble and bass staff in common time with a key signature of two flats. The treble staff is empty, while the bass staff contains a simple harmonic accompaniment of quarter and half notes.